

SVERIGES UNGA AKADEMI

U2024/00229 Förslag till ändringar för att öka mobiliteten tidigt i den akademiska karriären

Sveriges unga akademi (SUA) har getts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerad promemoria. Akademien lämnar här sina synpunkter på de förslag som presenteras i den.

För att Sverige ska kunna attrahera, behålla och utveckla akademiska talanger krävs dels flexibla och effektiva karriärvägar, dels ett forskningssystem som underlättar såväl internationell mobilitet som mobilitet mellan olika sektorer. SUA välkomnar en fokuserad diskussion om mobilitet tidigt i den akademiska karriären. Vi delar bilden att flera relativt enkla åtgärder kan främja mobiliteten och förbättra karriärmöjligheterna för forskare verksamma i Sverige.

SUA ställer sig mycket positiva till betänkandets två förslag. Vi har tidigare lagt fram liknande förslag, senast i vårt inspel till regeringens forsknings- och innovationspolitiska proposition, och ger vårt bifall till promemorians huvudsakliga drag och den viljeriktning de uttrycker.

Samtidigt anser SUA att promemorian ibland saknar ett perspektiv som tydligt kopplar förslagen till målet att utveckla "mer dynamiska forsknings- och utbildningsmiljöer", som det uttrycks i promemorian. Det gäller exempelvis vissa formuleringar kring nya regler för förenade anställningar. SUA anser dessutom att internationell mobilitet för forskare tidigt i karriären borde ha beaktats i promemorian, eftersom detta är centralt för kompetens- och kvalitetsutveckling i det svenska forsknings- och innovationssystemet.

Sveriges unga akademi tillstyrker därmed att promemorians förslag genomförs.

Förenade anställningar ska möjliggöras inom alla sektorer och även för biträdande lektor eller en annan anställning som lärare (4.2)

SUA tillstyrker förslaget att förenade anställningar ska möjliggöras inom alla sektorer samt att denna möjlighet ska finnas även för biträdande lektorer.

Bristen på möjligheter till förenad anställning som biträdande lektor har utgjort ett hinder för svensk medicinsk forskning. Därför ser SUA mycket positivt på att kliniskt verksamma forskare skulle ges möjlighet att kombinera biträdande lektorat med klinisk tjänstgöring. Dessutom är det viktigt att kliniskt arbete kan anges som ett särskilt skäl vid anställning, och eventuell förlängning, av biträdande lektorat för kliniskt verksamma forskare.

Liksom promemorians författare vill dock SUA varna för att förenade anställningar riskerar att leda till ohållbara arbetsuppgifter och en försämrad arbetsmiljö. Det är därför av yttersta vikt att arbetsgivarna bildar sig en gemensam och realistisk uppfattning om anställningarnas omfattning och arbetsbelastning.

I promemorian föreslås det att lärosätena måste göra en rimlig bedömning av andelen tid som kan tillbringas utanför högskolan för att den anställde ska ha möjlighet att meritera sig för ett lektorat. Detta är av yttersta vikt. Dessutom bör det undvikas att skillnader i denna bedömning uppstår mellan lärosäten, vilket skulle riskera leda till att skillnader uppstår mellan forskare inom samma fält (exempelvis vid olika lärosäten), med ojämlika möjligheter till karriärutveckling till följd.

Risken finns dessutom att biträdande lektorer med förenade anställningar inte får tillräckligt med forsknings- och undervisningstid för att meritera sig för anställning som lektor. Det skulle undergräva attraktiviteten hos biträdande lektorat. Lärosätena måste därför ställa höga, tydliga och transparenta krav kring när tvärasektoriellt samarbete inom förenade anställningar är meriterande.

Slutligen står det i promemorian att förenade anställningar skulle kunna användas "för att delvis minska den lärarbrist som råder vid vissa högskolor". SUA anser att det är positivt att forskande yrkesgrupper som är verksamma utanför akademien ges möjligheter att undervisa genom förenade anställningar. Anställningsformen får dock inte ersätta åtgärder mot brister i lärosätenas organisation och finansiering. Förenade anställningar ska endast ses som ett verktyg för att främja svensk forskning och för att höja kompetensen bland lärare och forskare.

Tidsgränsen för anställning som biträdande lektor ska vara högst fem eller högst sju år från avlagd doktorsexamen (5.2)

SUA tillstyrker förslaget om att ge lärosäten frihet att bestämma om tidsgränsen för anställning som biträdande lektor ska förlängas från fem till sju år.

Internationellt anses ofta en forskare vara tidigt i karriären om denne har avlagt sin doktorsexamen högst sju år tidigare. Med den föreslagna förändringen skulle därmed svensk lag harmoniseras med internationella standarder.

Enligt förslaget ska lärosäten kunna välja fem eller sju år. SUA har länge förespråkat att tidsgränsen bör vara sju år. Ett flexibelt tidsspänn på upp till sju år harmoniserar även bättre med de regler som flera finansiärer tillämpar för sina rekryterings- och etableringsprogram.

SUA föreslår dessutom att högskoleförordningen ändras så att personer utan doktorsexamen tillåts söka biträdande lektorat med villkoret att de avlägger doktorsexamen innan det aviserade tillträdesdatumet för tjänsten. Detta är viktigt inom vissa ämnesområden där internationell praxis är att de bästa doktoranderna söker biträdande lektorat redan innan avlagd examen.

Slutligen vill SUA anmärka på att det i promemorian inte presenteras någon konsekvensanalys för effekterna på den internationella mobiliteten. Internationell mobilitet är centralt för kvaliteten i svensk forskning. SUA föreslår därför att dessa effekter följs upp och utvärderas i efterhand.